

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ №1 **ГР.СОФИЯ, 23 НОЕМВРИ 2010 ГОДИНА**

**Върховният касационен съд на Република България, ОБЩО СЪБРАНИЕ НА ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ, в
съдебно заседание на 16.11.2010 год., в състав:**

ПРЕДСЕДАТЕЛ: МАРИО БОБАТИНОВ

**ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:
ТАНЯ РАЙКОВСКА**

ЧЛЕНОВЕ:

Любка Илиева

Мария Славчева

Никола Хитров

Елеонора Чаначева

Росица Ковачева

Емил Марков

Лидия Иванова

Камелия Ефремова

Ваня Алексиева

Тотка Калчева

Дария Проданова

Емилия Василева

Радостина Караколева

при участието на секретаря Красимира Атанасова

**постави на разглеждане тълкувателно дело № 2 по описа за 2010 год. на ОСТК, докладвано от съдия
Дария Проданова**

Върховният касационен съд – Търговска колегия е сезиран по реда на чл.125 вр.чл.124 ал.1 т.1 ЗСВ от Министъра на правосъдието на Република България с искане за произнасяне по въпроса:

„Необходимо ли е вписване на БПЦ в публичния регистър на вероизповеданията, който се води в СГС, съгласно чл.18 ЗВ, както и вписване на нейни местни поделения, съгласно чл.20 ЗВ и пререгистрацията им по §2 ал.4 ЗВ с оглед доказване на тяхната правосубектност и представителна власт?“

Общото събрание на Търговската колегия на Върховния касационен съд, за да се произнесе взе предвид следното:

Със Закона за вероизповеданията (ЗВ) от 2002 год. е предвиден съдебен ред за регистрацията на религиозните общности като юридически лица – чл.15 ЗВ. Вписване в публичния регистър по чл.18 ЗВ е предвидено както за нововъзникнали религиозни общности с оглед придобиване статута им на ЮЛ – чл.14 ЗВ, така и за вероизповедания, регистрирани по чл.6 от отменения Закон за изповеданията (ЗИ), запазващи статута си на юридически лица.

С чл.10 ал.2 ЗВ и § 2 ал.3 от ПЗР на ЗВ, изрично е изключена Българската православна църква (БПЦ) от реда за регистрация, предвиден в Глава III на Закона.

Съгласно чл.124 ал.1 ЗСВ, приемането на тълкувателно решение е обусловено от наличието на неправилна или противоречива практика по прилагането на закона. По отношение на вписването в публичния регистър по чл.18 ЗВ на традиционното източноправославно вероизповедание в Република България, чийто изразител е Българската православна църква, липсва каквато и да е съдебна практика. Никъде в практиката на съдилищата не се е поставял въпроса за

необходимост от вписването на БПЦ в регистъра по чл.18 ЗВ нито като нововъзникнало - чл.15 във вр.чл.14 ЗВ, нито като заварено, по смисъла на § 2 ал.1 ПЗР на ЗВ, вероизповедание с оглед придобиване или запазване статута ѝ на юридическо лице. В публичния регистър на вероизповеданията, воден от Софийски градски съд, Българската православна църква не е вписвана и за нея няма открита партида за вписване на обстоятелствата по чл.18 ЗВ.

Поради липсата на предпоставките на чл.124 ал.1 ЗСВ по отношение необходимостта от вписване на Българската православна църква в регистъра на вероизповеданията, който се води от Софийски градски съд съгласно чл.18 ЗВ, искането на Министъра на правосъдието за постановяване на тълкувателно решение по същество по този въпрос следва да бъде отклонено.

С чл.20 ЗВ е предвиден съдебен ред за начална регистрация като юридически лица на нововъзникнали местни поделения на вписаните в регистъра по чл.18 ЗВ вероизповедания. Сезирането на съответния окръжен съд е по преценка на централното ръководство на вероизповеданието, което може, съобразно устава си, да поиска негово местно поделение да бъде вписано като ЮЛ. Изхождайки от разбирането, че местните му поделения са изключени от обсега на чл.20 ЗВ, Централното ръководство на източноправославното вероизповедание, чийто изразител е Българската православна църква, не е сезирало съдилищата с такива искания, поради което и по този въпрос не са налице предпоставките на чл.124 ал.1 ЗСВ и искането на Министъра на правосъдието за произнасяне по същество по него следва да бъде отклонено.

Приетият през 1949 год. Закон за изповеданията (отм.) не предвижда съдебна регистрация нито за вероизповеданията, нито за техните местни поделения. Съгласно чл.6 ЗИ (отм.), вероизповеданията придобиват качеството на юридическо лице от момента на утвърждаване устава им от Министерския съвет или упълномощен от него подпредседател на Министерския съвет. От този момент качество на ЮЛ добиват и местните поделения на вероизповеданието.

След приемането на ЗВ през 2002 год. заварените местни поделения, които са ЮЛ, подлежат на вписване в регистъра на съответния окръжен съд, запазвайки този си статут съгласно въведения с § 2 ал.4 от ПЗР на ЗВ ред.

Противоречивата съдебна практика е в резултат на различното тълкуване от съдилищата на приложимостта на този ред по отношение на заварените местни поделения на Българската православна църква. Съдебните актове, съдържащи противоречивото тълкуване на закона, са постановени както по повод регистърни производства по чл.500 ГПК (отм.), така и при проверка по чл.25 ГПК (отм.) на правосубектност на страна в исково производство.

Едното от застъпените становища е, че заварените местни поделения на БПЦ, които са ЮЛ, следва да бъдат вписани в регистрите на съответните окръжни съдилища по реда на § 2 ал.4 от ПЗР на ЗВ, тъй като законът не е изключил приложимостта на охранителното производство по отношение на тях, както е сторил това с вероизповеданието по чл.10 ЗВ - § 2 ал.3 от ПЗР на ЗВ.

Другата, застъпена в съдебната практика теза е, че заварените от ЗВ местни поделения на БПЦ, които са ЮЛ, не следва да бъдат вписвани в регистрите на съответните окръжни съдилища, тъй като макар законът да не ги е изключил изрично, по отношение на тях се простира изключението по ал.3 на § 2 от ПЗР на ЗВ, доколкото се касае за поделения на вероизповедание за което този режим не се прилага.

По въпроса за приложимостта на процесуалния ред по § 2 ал.4 от ПЗР на ЗВ е налице противоречива съдебна практика, обуславяща прилагането на чл.124 ал.1 ЗСВ по отношение на него, поради което ВКС-Търговска колегия дължи произнасяне по същество по този въпрос

Общото събрание на Търговска колегия на ВКС приема за правилно второто от посочените становища.

Легална дефиниция на понятието „местни поделения“ в ЗВ липсва. Такава липсва и в отменения с него ЗИ, който с чл.6 ал.1 предл.2 във вр. предл.1 само определя реда за придобиване качеството ЮЛ на местните поделения на изповеданията. Уставът на БПЦ, утвърден през 1949 год., е съобразен със ЗИ. Този Устав не съдържа понятието „местни поделения“. Препращане към чл.6 ЗИ (отм.) се съдържа в чл.13 на Устава и според него, „Българската патриаршия и нейните съставни части и учреждения, а също и църковните фондации, институти, сдружения и просветни заведения, които имат утвърдени от Св.Синод устава и се намират под върховното ръководство и надзор на Църквата, са юридически лица (чл.6 от Закона за изповеданията)“.

С приетият през 2009 год. нов Устав на Българска православна църква – Българска патриаршия (БПЦ-БП) е въведена дефиниция на понятието „местни поделения“. С чл.13 ал.1 на новоприетия Устав, като местни поделения – ЮЛ са посочени митрополиите, църквите и манастирите. Противоречивата съдебна практика по прилагането на § 2 ал.4 ЗВ предхожда приемането на Устава на БПЦ през 2009 год., но доколкото произнасянето на съдилищата е по казуси, свързани с необходимостта от регистрацията и доказването на правосубектността на църкви и манастири, то няма пречка за нуждите на тълкуването по чл.124 ал.1 ЗСВ по настоящето дело, съдът да ползва дефиницията за местни поделения, въведена с този Устав, изключвайки от обсега на произнасяне останалите ЮЛ по чл.13 от отменения Устав. А и както бе посочено, съдебна практика по прилагането на § 2 ал.4 от ПЗР на ЗВ по отношение на тях няма.

Становището на ВКС-Търговска колегия, че местните поделения на БПЦ-БП са изключени от режима по § 2 ал.4 от ПЗР на ЗВ, произтича от следното тълкуване на Закона за вероизповеданията:

Регламентирайки особения статут на БПЦ-БП, с чл.10 от Гл.II законът е изключил традиционното вероизповедание на Република България от режима на регистрацията на вероизповеданията, въведен с Глава III - чл.14-20 ЗВ. Местните поделения могат да имат статута на ЮЛ или не, като в първия случай те подлежат на вписване в регистъра на съответния окръжен съд, а във втория – в регистъра на съответната община – чл.19 ЗВ. От обсега на питането са изключени тези местни поделения на БПЦ-БП, които не са юридически лица. Редът по чл.20 ЗВ за нововъзникналите местни поделения - ЮЛ е сходен с предвидения в § 2 ал.4 от ПЗР на ЗВ ред за заварените такива. Следователно, за заварените ЮЛ - вероизповедания и техни местни поделения е приложим обхватът и процесуалният ред за вписване в съответния съдебен регистър като за нововъзникналите такива – чл.596-607 ГПК. Българската православна църква е изключена от обхвата на Гл.III ЗВ, както бе посочено по-горе, и изрично е изключена от реда за пререгистрация с § 2 ал.3 от ПЗР на ЗВ. Текстът на § 2 ал.4 от ПЗР на ЗВ не прави разграничение относно това, редът за заварените поделения на кои вероизповедания регламентира. Правната логика сочи, че след като регистърният режим е изключен за вероизповеданията, то този режим не се прилага и за неговите местни поделения. Аргумент в полза на такова тълкуване е и разпоредбата на чл.10 ал.2 предл.2 ЗВ, придаваща нормативна сила на Устава на БПЦ, който определя нейното устройство. Местните поделения – съставни части на БПЦ-БП, и техният правен статут като ЮЛ се определят от чл.13 на Устава - заварения от ЗВ Устав от 1949 год. и сега действащия Устав от 2009 год. Процесуалният ред по § 2 ал.4 предл.3 от ПЗР на ЗВ включва и задължителното представяне на документ, обусловен от вписването на вероизповеданията в регистъра по чл.18 ЗВ, какъвто БПЦ-БП не може да представи, тъй като не подлежи на вписване в този регистър.

Поради изложените съображения, Общото събрание на Търговска колегия на Върховния касационен съд приема, че процедурата по § 2 ал.4 от ПЗР на ЗВ не се прилага за заварените местни поделения на Българската православна църква – Българска патриаршия.

Произнасянето по въпроса за доказването на правосубектността и представителната власт е обусловено от произнасянето по предходните, поставени от Министъра, въпроси. Правосубектността на БПЦ-БП е предмет на пряко уреждане от закона – чл.10 ал.2 предл.1 ЗВ, поради което тя не подлежи на доказване по реда на чл.27 ГПК. Представителната власт по отношение на БПЦ-БП, също е уредена в закона – чл.10 ал.1 предл.4 ЗВ във вр. чл.30 ал.1 ГПК, като легитимиращ документ е Актът за избор на Българския патриарх – чл.47 ал.4 от Устава на БПЦ-БП.

Местни поделения на Българската православна църква – Българска патриаршия със статут на юридически лица са митрополиите, църквите и манастирите – чл.13 от Устава на БПЦ-БП във вр.чл.10 ал.2 предл.2 ЗВ. Техните законни представители по смисъла на чл.30 ал.1 ГПК се легитимират като такива с актовете за избор или назначаване, издадени от органите, които са ги избрали или назначили: чл.96 ал.3 от Устава - за митрополиите: чл.140 ал.4 от Устава - за църквите и чл.161 ал.3 и ал.4 от Устава - за манастирите.

По изложените съображения, Общото събрание на Търговска колегия на Върховния касационен съд

РЕШИ:

ОТКЛОНЯВА искането на Министъра на правосъдието за постановяване на тълкувателно решение по въпроса „Необходимо ли е вписване на БПЦ в публичния регистър на вероизповеданията, който се води в СГС, съгласно чл.18 ЗВ, както и вписване на нейни местни поделения, съгласно чл.20 ЗВ?“.

МЕСТНИТЕ ПОДЕЛЕНИЯ на Българската православна църква – Българска патриаршия не подлежат на пререгистрация по реда на §2 ал.4 от ПЗР на ЗВ. Правосубектността на Българската православна църква – Българска патриаршия и на нейните местни поделения, със статут на юридически лица, произтича от закона – чл.10 ал.2 ЗВ. Представителна власт на лицата, които ги представляват, се доказва с актовете за избор или назначаване, издадени от органите, които са ги избрали или назначили.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: МАРИО БОБАТИНОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ: ТАНЯ РАЙКОВСКА

ЧЛЕНОВЕ:

ЛЮБКА ИЛИЕВА

НИКОЛА ХИТРОВ

РОСИЦА КОВАЧЕВА

ЛИДИЯ ИВАНОВА

ВАНЯ АЛЕКСИЕВА

ДАРИЯ ПРОДАНОВА

РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА

МАРИЯ СЛАВЧЕВА

ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА

ЕМИЛ МАРКОВ

КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА

ТОТКА КАЛЧЕВА

ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА